

NORSK KATOLSK BISPERÅD
LITURGIKOMMISSJONEN

**HØRINGSdokumenter
TIL NY NORSK UTGAVE AV
«MISSALE ROMANUM»**

**Dokument 1.2
UTDRAG FRA
«GENERELL ORIENTERING
OM MISSALE ROMANUM»
(IM 46-90)**

hentet fra kapittel II (Messens struktur, elementer og deler)

*(fra liturgikommissjonens fullstendige forslag til IM
som fremlegges som særskilt dokument)*

III. MESSENS ENKELTE DELER

A) INNLEDENDE RITER

46. De riter som går forut for ordets liturgi, nemlig inngang (*introitus*), hilsen (*salutatio*), botshandling, **Kyrie**, **Gloria** og kollektbønn, bærer preg av begynnelse, innføring og forberedelse.

Hensikten med disse riter er at de troende skal fremtre som ett fellesskap, og forberede seg til å høre Guds ord på riktig måte og innrette seg på å feire Eukaristien med verdighet.

Ved visse feiringer som i samsvar med det som er bestemt i de liturgiske bøker, forbindes med messen, utelates de innledende riter eller de gjennomføres på en særskilt måte.

Inngang

47. Når folket er samlet og presten sammen med diakonen og medhjelperne kommer inn, begynner inngangssangen (*cantus ad introitum*). Hensikten med dette er å innlede feiringen, styrke de forsamledes enhet, gjøre dem mottagelige for den liturgiske tids eller feirings mysterium og ledsage prosesjonen av prest og medhjelpere.

48. Sangen utføres vekselvis av koret og folket, eller på samme måte av en kantor og folket; eller det hele synges av folket eller av koret alene. Man kan bruke enten den antifonen med tilhørende salme som står i *Graduale Romanum* eller i *Graduale Simplex*, eller man kan ta en annen sang som passer til den hellige handling, til dagens eller årstidens karakter,¹ og hvis tekst er approbert av bispekonferansen.

Dersom det ikke synges noen inngangssang, resiteres antifonen som står i missalet enten av de troende eller av noen iblant dem, eller av en lektor, eller også av presten selv som også kan tilpasse den til å bli noen åpningsord (*jf. nr. 31*).

Alteret og det forsamlede folk hilser

49. Når presten, diakonen og medhjelperne er kommet frem til koret, hilser de alteret ved en dyp bøyning.

Som tegn på ærbødighet kysser deretter presten og diakonen selve alteret; presten incenserer korset og alteret, om ønskelig.

50. Når inngangssangen er avsluttet, står presten ved sin stol og tegner seg sammen med hele forsamlingen med korsets tegn. Deretter hilser han den forsamlede menighet ved å minne om Herrens nærvær. Ved denne hilsen og folkets svar manifesteres den forsamlede Kirkes mysterium.

Etter at presten har hilst folket, kan han, eller diakonen eller en leg medhjelper gi de troende en meget kort innføring i dagens messe.

¹ Jf. JOHANNES PAUL II, den apostoliske skrivelse *Dies Domini*, 31. mai 1998, nr. 50: A.A.S. 90 (1998) s. 745.

Botshandling

51. Så oppfordrer presten til botshandling (*actus pœnitentialis*). Etter en kort stille pause fremsies denne av hele menigheten i form av en generell syndsbejennelse og dette avsluttes ved prestens absolusjon som dog mangler botssakramentets virkning.

På søndager, særlig i påsketiden, kan det i stedet for den vanlige botshandling foretas vigsling av og stenking med vievann til minne om dåpen.²

Kyrie eleison

52. Etter botshandlingen begynner alltid **Kyrie eleison**, med mindre denne allerede er blitt inkludert i selve botshandlingen. Da dette er en sang hvor de troende lovpriser Herren og påkaller hans miskunn, synges den vanligvis av alle, slik at folket har sin del og koret eller en kantor har sin.

Hver akklamasjon synges vanligvis to ganger; men dette er avhengig av de forskjellige språks egenart, av musikkformen og av andre forhold, slik at et større antall ikke er utelukket. Når **Kyrie** synges som en del av botshandlingen, settes en «trope» (*tropus*) foran de enkelte akklamasjoner.

Gloria in excelsis

53. **Gloria** er en meget gammel og ærverdig hymne der Kirken, som er samlet i Den Hellige Ånd, lovpriser og bønnfaller Gud Faderen og Lammet. Denne hymnens tekst kan ikke byttes ut med en annen. Presten eller om ønskelig en kantor eller koret istemmer, og den synges enten av alle samtidig eller vekselvis av folket og koret, eller av koret selv. Hvis hymnen ikke synges, skal den resiteres av alle samtidig eller av to korgupper som svarer hverandre.

Hymnen synges eller fremsies på søndager unntatt i advents- og fastetiden, dessuten på høytidsdager og festdager, samt ved noen spesielle, mer høytidelige feiringer.

Kollektbønn

54. Deretter oppfordrer presten folket til bønn. Sammen med presten forblir alle stille en liten stund for å bli bevisst at de står for Guds åsyn og for at de kan forberede bønnen i sitt indre. Etter dette ber presten en bønn som vanligvis kalles «kollektbønn» (*collecta*) og som uttrykker det som særpreger dagens feiring. Etter Kirkens gamle tradisjon rettes kollektbønnen vanligvis til Gud Fader ved Kristus

² Jf. *nedenfor*, s. ???-???

i Den Hellige Ånd,³ og den har en trinitarisk avslutning, det vil si en lengre avslutning, på denne måte:

- dersom den rettes til Faderen: **Ved vår Herre Jesus Kristus din Sønn, som lever og råder med deg i Den Hellige Ånds enhet, Gud fra evighet til evighet;**
- dersom den rettes til Faderen, men det skjer omtale av Sønnen i slutten av bønningen: **(Han) som lever og råder med deg i Den Hellige Ånds enhet, Gud fra evighet til evighet;**
- dersom den rettes til Sønnen: **Du som lever og råder med Gud Faderen i Den Hellige Ånds enhet, Gud fra evighet til evighet.**

Folket slutter seg til denne bønn og gjør den til sin ved akklamasjonen **Amen**.

I messen bes det alltid kun én kollektbønn.

B) ORDETS LITURGI

55. Den viktigste del av ordets liturgi er lesningene fra Den hellige skrift med sangene mellom disse. Homilien, trosbekjennelsen og den universelle forbønn – det vil si de troendes forbønn – utfolder og avslutter denne del. For i lesningene, som blir forklart i homilien, taler Gud til sitt folk,⁴ åpenbarer gjenløsningens og frelsens mysterium og tilbyr åndelig næring; Kristus er selv tilstede ved sitt ord midt iblant de troende.⁵ Folket gjør dette guddommelige ord til sitt ved stillhet og sang, og gir det sin tilslutning ved trosbekjennelsen. Næret med dette ord frembærer folket sine forbønner i den universelle forbønn for hele Kirkens behov og for hele verdens frelse.

Stillhet

56. Ordets liturgi må feires slik at den fremmer meditasjon; enhver form for hastverk som hindrer ettertanke, bør derfor unngås. Under denne del av liturgien passer det seg også med noen korte øyeblikk av stillhet, tillempet den forsamlede gruppe. Slik kan Guds ord ved Den Hellige Ånds tilskyndelse røre ved hjertet, og et svar kan forberedes i bønn. Disse øyeblikk av stillhet kan med fordel ivaretas for eksempel før selve ordets liturgi begynner, etter første og andre lesning og etter homilien.⁶

³ Jf. TERTULLIAN, *Adversus Marcionem*, IV, 9: CCSL 1, s. 560; ORIGENES, *Disputatio cum Heracleida*, nr. 4, 24: SCh 67, s. 62; *Statuta Concilii Hipponensis Breviata*, 21: CCSL 149, s. 39.

⁴ Jf. ANNET VATIKANKONSIL, konstitusjonen om den hellige liturgi, *Sacrosanctum Concilium*, nr. 33.

⁵ Jf. *ibidem*, nr. 7.

⁶ Jf. MISSALE ROMANUM, *Messens lesningsordning*, annen *typicus*-utgave, nr. 28.

De bibelske lesninger

57. I lesningene dekkes et bord med Guds ord for de troende og bibelske skatter åpnes for dem.⁷ Det må følgelig gjøres slik at de bibelske lesningers fordeling overholdes, hvorved begge testamenters og frelseshistoriens enhet blir belyst; og det er på ingen måte i orden at lesningene og responsoriesalmen som inneholder Guds ord, byttes ut med andre ikke-bibelske tekster.⁸

58. Under feiringen av messe med folket fremføres lesningene alltid fra amboen.

59. Oppdraget å fremføre lesningene er ifølge tradisjonen en tjeneste og ikke forbeholdt den som fører forsetet. Følgelig fremføres lesningene av en lektor, men Evangeliet av diakonen, eller i hans fravær av en annen prest. Men dersom ingen diakon eller annen prest er til stede, leser den celebrerende prest selv Evangeliet; og dersom en egnet lektor mangler, fremfører den celebrerende prest også de andre lesningene.

Etter hver enkelt lesning tilføyer den som har lest, en akklamasjon som besvares av det forsamlede folk som med tro og takk ærer Guds ord som det har mottatt.

60. Lesningen av Evangeliet utgjør høydepunktet i ordets liturgi. Liturgien selv lærer oss at vi skal vise denne den største ærbødighet. Derfor fremheves denne lesning fremfor de øvrige ved en spesiell ære, som utvises dels av den som er uttatt til å forkynne Evangeliet, og som forbereder seg ved en velsignelse eller en bønn, dels av de troende, som stående lytter til lesningen, og som gjennom sine akklamasjoner erkjenner og bekjenner at Kristus er til stede og taler til dem. Denne ærbødighet kommer også til uttrykk i de tegn på respekt som vises evangeliariet.

Responsoriesalme

61. Etter første lesning følger responsoriesalmen som er en integrert del av ordets liturgi og innebærer et viktig liturgisk og pastoralt innslag ved å fremme meditasjonen over Guds ord.

Responsoriesalmen bør svare til hver lesning, og den tas vanligvis fra lektionariet.

⁷ Jf. ANNET VATIKANKONSIL, konstitusjonen om den hellige liturgi, *Sacrosanctum Concilium*, nr. 51.

⁸ Jf. JOHANNES PAUL II, den apostoliske skrivelse *Vicesimus quintus annus*, 4. desember 1988, nr. 13: A.A.S. 81 (1989) s. 910.

Det er å foretrekke at responsoriesalmen synges, i det minste folkets omkved (*responsum*). Følgelig synger en forsanger (*psalmista*) – det vil si som salmekantor (*cantor psalmi*) – salmeversene ved amboen eller på et annet egnet sted, mens forsamlingen lytter sittende. Vanligvis deltar den ved å synge omkvedet, med mindre salmen synges «uavbrutt» (ved *modus «directus»*), det vil si uten omkved. For å gjøre det lettere for folket å synge salmeomkvedet, har man valgt ut noen omkveds- og salmetekster for de forskjellige årstider og for de forskjellige helgenkategorier. Disse tekster kan derfor synges istedenfor de som hører til lesningene. Dersom salmen ikke kan synges, resiteres den på en måte som godt fremmer meditasjonen over Guds ord.

I stedet for salmen angitt i lektionariet kan det også synges enten et gradualeresponsorium fra *Graduale Romanum* eller en responsorie- eller hallelujasalme fra *Graduale Simplex*, slik det beskrives i disse bøker.

Akklamasjon før lesningen av Evangeliet

62. Etter lesningen som går umiddelbart før Evangeliet, synges **Halleluja** eller en annen sang fastsatt i rubrikkene, alt etter hva den liturgiske tid krever. En akklamasjon på denne måte utgjør en selvstendig ritus eller handling, der forsamlingen av troende mottar og hilser Herren som taler til dem i Evangeliet, samt bekjenner sin tro gjennom sangen. Sangen synges av alle – stående – idet koret eller en kantor synger først, og den gjentas så dersom situasjonen tilsier det; verset synges av koret eller av kantoren.

a) **Halleluja** synges hele året unntatt i fastetiden. Versene tas fra lektionariet eller fra gradualet.

b) I fastetiden synges i stedet for **Halleluja** evangelieverset angitt i lektionariet. Det kan også synges en annen salme eller traktus som finnes i gradualet.

63. Når det bare er én lesning før Evangeliet, gjelder følgende:

a) I perioder når **Halleluja** skal brukes, kan man enten benytte en hallelujasalme eller en salme og **Halleluja** med tilhørende vers.

b) Når **Halleluja** ikke skal brukes, kan man enten benytte en salme og et evangelievers eller bare en salme.

c) **Halleluja** eller evangelieverset kan utelates dersom dette ikke synges.

64. Sekvensen som er valgfri unntatt påskedag og pinsedag, synges før **Halleluja**.

Homilie

65. Homilien er en del av liturgien og anbefales på det varmeste,⁹ som nødvendig næring for det kristne liv. Den bør være en forklaring av et aspekt ved lesningene fra Den hellige skrift eller av en annen tekst fra de faste eller skiftende deler i dagens messe. Homilien må dreie seg enten om det mysterium som feires, eller imøtekomme tilhørernes spesielle behov.¹⁰

66. Vanligvis skal den celebrerende prest selv holde homilien, eller den skal holdes av en koncelebrerende prest som av ham har fått det overdratt. Om ønskelig kan den også til tider holdes av en diakon, men aldri av en legperson.¹¹ I særlige tilfeller og ut fra en berettiget grunn kan homilien også holdes av en biskop eller prest som uten å kunne koncelebrere deltar i feiringen.

Homilie skal holdes på søndager og festdager med messeplikt i alle messer som feires med folket, og den kan ikke utelates med mindre det foreligger en tungtveiende grunn. Den anbefales på hverdager i advents-, faste- og påsketiden for de troende som regelmessig deltar i feiringen av messen, foruten på andre festdager og ved anledninger der folk i større antall kommer til kirken.¹²

Det er hensiktsmessig med et kort rom for stillhet etter homilien.

Trosbekjennelse

67. Hensikten med å fremsi trossymbolet (*symbolum*) – det vil si trosbekjennelsen (*professio fidei*) – er at hele det forsamlede folk skal gi sin tilslutning til det Guds ord som det har fått forkynt i lesningene fra Den hellige skrift og utlagt i homilien, og for at det ved å fremsi et formular godkjent for liturgisk bruk skal reflektere over og bekjenne troens store mysterier, og det før feiringen av dem i Eukaristien begynner.

68. Trossymbolet skal synges eller fremsies av presten sammen med folket på søndager og høytidsdager. Det kan også brukes ved enkelte særskilte høytidelige feiringer.

⁹ Jf. ANNET VATIKANKONSIL, konstitusjonen om den hellige liturgi, *Sacrosanctum Concilium*, nr. 52; jf. *Den kanoniske lovbok*, kan. 767 § 1.

¹⁰ Jf. RITUSKONGREGASJONEN, instruksjonen *Inter Œcumenici*, 26. september 1964, nr. 54: A.A.S. 56 (1964) s. 890.

¹¹ Jf. *Den kanoniske lovbok*, kan. 767 § 1; DEN PAVELIGE KOMMISSJON FOR AUTENTISK TOLKING AV DEN KANONISKE LOVBOK, svar på tvilsspørsmål vedrørende kan. 767 § 1: A.A.S. 79 (1987), s. 1249; den interdikasteriale instruksjon hva angår visse spørsmål vedrørende troende legfolks samarbeid med henblikk på prestatjenesten, *Ecclesiae de mysterio*, 15. august 1997, art. 3: A.A.S. 89 (1997) s. 864.

¹² Jf. RITUSKONGREGASJONEN, instruksjonen *Inter Œcumenici*, 26. september 1964, nr. 53: A.A.S. 56 (1964) s. 890.

Dersom det synges, istemmer presten eller om ønskelig en kantor eller koret. Det synges enten av alle sammen eller av folket og koret vekselvis.

Dersom det ikke synges, resiteres det av alle sammen eller av to korgrupper som svarer hverandre.

Den universelle forbønn

69. I den universelle forbønn – det vil si de troendes forbønn – svarer folket på Guds ord som det har mottatt i tro, og det utøver sitt prestelige dåpsoppdrag ved å bære frem bønner til Gud for alle menneskers frelse. Det anbefales at denne form for forbønn vanligvis er med i messer som feires med folket. Disse inntrengende bønner bes for den hellige Kirke, for vår øvrighet, for dem som er tynget av forskjellige behov, for alle mennesker og hele verdens frelse.¹³

70. De vanlig typer intensjoner er:

- a) for Kirkens behov,
- b) for statens ledere og for hele verdens frelse,
- c) for dem som lider under alle slags vanskeligheter,
- d) for det lokale trosfellesskap.

Ved spesielle feiringer som konfirmasjon, ektevigsel og gravferd kan ordningen av intensjoner rette seg mer etter vedkommende anledning.

71. Det tilligger den celebrerende prest å lede bønnen fra sin stol. Selv innleder han den ved i korthet å oppfordre de troende til å be, og han avslutter den. Intensjonene som fremføres, må være nøkterne, formulert fritt og klokt og med få ord. De bør uttrykke hele fellesskapets bønn.

De fremføres fra amboen eller fra et annet passende sted av diakonen, en kantor eller en lektor, eller av en leg troende.¹⁴

Stående gir folket uttrykk for sin bønn enten ved en felles påkallelse etter de enkelte intensjoner eller ved å be i stillhet.

C) DEN EUKARISTISKE LITURGI

¹³ Jf. ANNET VATIKANKONSIL, konstitusjonen om den hellige liturgi, *Sacrosanctum Concilium*, nr. 53.

¹⁴ Jf. RITUSKONGREGASJONEN, instruksjonen *Inter Œcumenici*, 26. september 1964, nr. 56: A.A.S. 56 (1964) s. 890.

72. Ved Det siste måltid innstiftet Kristus det offer og det påskemåltid som gjør korsofferet stadig nærværende i Kirken hver gang presten, som representerer Kristus Herren, utfører det samme som Herren selv gjorde, og som han bød disiplene å gjøre til minne om seg.¹⁵

Kristus tok nemlig brødet og kalken, takket, brøt brødet og gav det til sine disipler idet han sa: Ta, ét og drikk; dette er mitt legeme; dette er mitt blods kalk. Gjør dette til minne om meg. Derfor har Kirken ordnet hele feiringen av den eukaristiske liturgi slik at den består av deler som svarer til disse Kristi ord og handlinger. Det skjer således:

- a) Under forberedelsen av offergavene bæres brød og vin sammen med vann til alteret: de samme elementer som Kristus tok i sine hender.
- b) I Den eukaristiske bønn takkes Gud for hele frelsesverket, og offergavene blir til Kristi legeme og blod.
- c) Gjennom brødsbrytelsen og i kommunionen mottar de troende, selv om de er mange, Herrens legeme av det ene brød og Herrens blod av den ene kalk på samme måte som apostlene gjorde det fra Kristi egne hender.

Forberedelse av gavene

73. Ved begynnelsen av den eukaristiske liturgi bæres de gaver som skal bli til Kristi legeme og blod, frem til alteret.

Først forberedes alteret – Herrens bord – som er midtpunktet for hele den eukaristiske liturgi¹⁶ ved at corporale, purifikatorium, missale plasseres på det, samt kalken – dersom den ikke gjøres i stand ved kredensbordet.

Deretter frembæres offergavene. Det gjør seg om de troende bærer frem brødet og vinen. Presten eller diakonen tar imot offergavene på et beleilig sted for å bringe dem til alteret. Selv om de troende ikke lenger som før i tiden bærer frem brød og vin som de selv har frembrakt, bestemt for liturgien, bevarer likevel den ritus å bære frem gavene sin betydning og åndelige mening.

Også penger eller andre gaver til de fattige eller til Kirken som de troende har bragt med eller innsamlet i kirken, kan bæres frem. De anbringes på et egnet sted i nærheten av, men ikke på det eukaristiske bord.

¹⁵ Jf. ANNET VATIKANKONSIL, konstitusjonen om den hellige liturgi, *Sacrosanctum Concilium*, nr. 47; RITUSKONGREGASJONEN, instruksjonen *Eucharisticum mysterium*, 25. mai 1967, nr. 3 a, b: A.A.S. 59 (1967) s. 540-541.

¹⁶ Jf. RITUSKONGREGASJONEN, instruksjonen *Inter Œcumenici*, 26. september 1964, nr. 91: A.A.S. 56 (1964) s. 898; instruksjonen *Eucharisticum mysterium*, 25. mai 1967, nr. 24: A.A.S. 59 (1967) s. 554.

74. Offertoriesangen (*cantus ad offertorium*) ledsager prosesjonen der gavene frembæres (jf. nr. 37, b), og bør fortsette i alle fall til gavene er plassert på alteret. Bestemmelsene for offertoriesangen er de samme som for inngangssangen (jf. nr. 48). Sang kan alltid ledsage offertorieritusen, også uten prosesjon med gaver.

75. Brød og vin plasseres av presten på alteret ledsaget av de foreskrevne bønner. Gavene som er lagt på alteret, og deretter korset og selve alteret, kan incenseres av presten som tegn på at Kirkens offer og bønn stiger opp som røkelse for Guds åsyn. Deretter kan presten for hans sakrale tjenestes skyld og folket på grunnlag av dets verdighet i kraft av dåpen incenseres av diakonen eller av en annen medhjelper.

76. Deretter vasker presten hendene ved alterets side, en ritus som uttrykker ønske om sjelens indre renselse.

Bønn over offergavene

77. Når offergavene er blitt frembåret og de ledsagende riter utført, avsluttes offertoriehandlingen med en oppfordring til bønn sammen med presten og med bønner over offergavene (*oratio super oblata*). Dermed avsluttes forberedelsene til Den eukaristiske bønn.

I messen bes det én bønn over offergavene, og den har den kortere avslutning: **Ved (ham,) Kristus, vår Herre;** men dersom det skjer omtale av Sønnen i slutten av bønner: **(Han) som lever og råder fra evighet til evighet.**

Folket forener seg med presten i denne bønn og gjør den til sin egen ved akklamasjonen **Amen.**

Den eukaristiske bønn

78. Nå begynner det som er hele feiringens sentrum og høydepunkt, nemlig Den eukaristiske bønn, som er en takkebønn og en bønn om helliggjørelse. Presten oppfordrer folket til å løfte sine hjerter til Herren i bønn og takksigelse og til å forene seg med ham i bønner som han i hele menighetens navn retter til Gud Fader gjennom Jesus Kristus i Den Hellige Ånd. Meningen med denne bønn er at hele forsamlingen av troende skal forene seg med Kristus i bekjennelsen av Guds store gjerninger og i frembæringen av offeret. Den eukaristiske bønn krever at alle lytter til den i ærbødighet og stillhet.

79. De viktigste deler av Den eukaristiske bønn kan oppdeles på følgende måte:

- a) *Takksigelsesbønn* (som særlig uttrykkes i prefasjonen): I denne forherliger presten Gud Faderen på vegne av hele det hellige folk, og takker ham for hele frelsesverket eller for et spesielt aspekt av dette i overensstemmelse med de forskjellige dager, høytideligheter eller liturgiske tider.
- b) *Akklamasjon*: I denne forener hele forsamlingen seg med himmelens krefter, idet den synger **Sanctus**. Denne akklamasjon, som utgjør en del av selve Den eukaristiske bønn, fremføres av folket sammen med presten.
- c) *Epiklese*: I denne bønnfaller Kirken med særlige påkallelser om Den Hellige Ånds kraft, at de gaver menneskene har frembåret, må bli konsektrert (*consecrari*) – det vil si bli til Kristi legeme og blod – og det uplettede offer bli til frelse for dem som skal motta det i kommunionen.
- d) *Innstiftelsesordene og konsekrasjon*: Med Kristi egne ord og handlinger fullbyrdes det offer som Kristus selv innstiftet ved det siste måltid, da han frembar sitt legeme og blod under brødets og vinens skikkelser, gav apostlene det å ete og drikke og bød dem fortsette feiringen av dette mysterium ned gjennom tidene.
- e) *Anamnese*: Med denne fullbyrder Kirken den befaling hun gjennom apostlene fikk av Kristus Herren. Hun gjør det til minne om Kristus ved spesielt å gjenkalle hans salige lidelse og hans herlige oppstandelse og himmelfart.
- f) *Offerfrembærelse*: Til minne om Kristi offer frembærer Kirken – og særlig den som er samlet her og nå – et uplettet offer for Faderen i Den Hellige Ånd. Kirken ønsker at de troende ikke bare skal frembære det uplettede offer, men også lære å ofre seg selv,¹⁷ så de fra dag til dag, med Kristus som mellommann, kan gjøres mer fullkomne i enhet med Gud og med hverandre, for at Gud til slutt må bli alt i alle.¹⁸
- g) *Forbønner*: Disse uttrykker at Eukaristien feires i fellesskap med hele Kirken både i himmelen og på jorden, og at offeret frembæres for Kirken selv og for alle dens levende og døde lemmer, som er kalt til å få del i gjenløsningen og frelsen, den som ble vunnet ved Kristi legeme og blod.
- h) *Avsluttende doksologi*: Denne uttrykker Guds forherligelse, og den bekreftes og avsluttes med folkets amen-akklamasjon.

Kommunionsritus

¹⁷ ANNET VATIKANKONSIL, konstitusjonen om den hellige liturgi, *Sacrosanctum Concilium*, nr. 48; RITUSKONGREGASJONEN, instruksjonen *Eucharisticum mysterium*, 25. mai 1967, nr. 12: A.A.S. 59 (1967) s. 548-549.

¹⁸ Jf. ANNET VATIKANKONSIL, konstitusjonen om den hellige liturgi, *Sacrosanctum Concilium*, nr. 48; dekretet om prestenes liv og tjeneste, *Presbyterorum ordinis*, nr. 5; RITUSKONGREGASJONEN, instruksjonen *Eucharisticum mysterium*, 25. mai 1967, nr. 12: A.A.S. 59 (1967) s. 548-549.

80. Siden feiringen av Eukaristien er påskemåltidet, er det å anbefale at alle troende som er rettelig forberedt, følger Herrens bud og mottar hans legeme og blod som åndelig næring. Dette er hensikten med brødsbrytelsen og de andre forberedende riter som direkte innbyr de troende til kommunionen.

Herrens bønn

81. I Herrens bønn (*Oratio dominica*) ber man om det daglige brød, som for de kristne fremfor alt innbefatter det eukaristiske brød. Og man bønnfaller om renselse fra synd, så det hellige virkelig kan gis til de hellige. Presten uttaler oppfordringen til bønn, mens alle de troende ber selve bønningen sammen med presten. Presten alene tilføyer embolismen, som folket avslutter med doksologien. Embolismen utvikler nærmere den siste påkallelse i Herrens bønn og ber om frihet fra det ondes makt for hele de troendes fellesskap.

Oppfordringen til Herrens bønn, selve bønningen, embolismen og den doksologi som folket avslutter med, synges eller leses med klar stemme.

Fredsritus

82. Fredsritusen (*ritus pacis*) følger. I denne bønnfaller Kirken om fred og enhet for seg selv og for hele menneskeslekten, og de troende gir før de mottar sakramentet, uttrykk for kirkelig fellesskap og gjensidig kjærlighet før de kommuniserer sakramentalt.

Når det gjelder fredshilsenen, fastsettes dens form av bispekonferansen i overensstemmelse med folkenes lynne og skikker. Likevel høver det seg at den enkelte nøkternt gir et tegn på fred, og da ene og alene overfor de som er nærmest.

Brødsbrytelse

83. Presten bryter det eukaristiske brød, hjulpet – dersom situasjonen tilsier det – av diakonen eller en koncelebrant. Den handling å bryte brødet som Kristus utførte ved det siste måltid og som på apostlenes tid gav navn til hele den eukaristiske handling, betegner at de troende som er mange, ved kommunionen blir én kropp i kraft av det ene livets brød som er Kristus, død og oppstanden for verdens frelse (*1 Kor 10,17*). Brødsbrytelsen (*fractio panis*) innledes etter fredshilsenen og gjennomføres med behørig ærbødighet, dog trekkes den ikke unødig ut og heller ikke legges det for sterk vekt på den. Denne ritus er forbeholdt prest og diakon.

Presten bryter brødet og slipper en del av hostien i kalken som uttrykk for Herrens legemes og blods enhet i frelsesverket, nemlig enheten i den levende og herliggjorte Jesu Kristi legeme. Vanligvis synges bønneropet **Agnus Dei** av koret eller av en kantor med svar fra folket, eller det leses i det minste med høy stemme.

Denne påkallelse som ledsager brødsbrytelsen, kan gjentas så mange ganger som det er nødvendig, helt til ritusen er fullført. Siste gang avsluttes den med ordene **gi oss din fred.**

Kommunion

84. Presten forbereder seg ved stille bønn om at mottagelsen av Kristi legeme og blod må bli ham til gagn. De troende gjør det samme ved stille bønn.

Deretter holder presten opp for de troende over patenaen eller over kalken det eukaristiske brød, og han oppfordrer dem til å komme til Kristi gjestebud. Sammen med de troende gir han i handling uttrykk for sin ydmykhet, ved de ord fra Evangeliet som er foreskrevet.

85. Det er sterkt å foretrekke at de troende slik det også påhviler presten selv, mottar Herrens legeme med hostier konsektrert under samme messe og i forutsatte tilfeller får del i kalken (*jf. nr. 283*). Dette gjøres for at kommunionen også ved de ytre tegn så klart som mulig kan erkjennes som en deltagelse i det offer som feires ved den liturgiske handling.¹⁹

86. Mens presten mottar sakramentet, istemmes kommunionssangen (*cantus ad Communionem*). Meningen med denne er ved felles sang å fremheve den åndelige enhet mellom kommunikantene, uttrykke hjertets glede og få mer frem i lyset fellesskapskarakteren ved prosesjonen for å motta Eukaristien. Sangen fortsetter mens sakramentet blir utdelt til de troende.²⁰ Hvis det skal synges en hymne etter kommunionen (*hymnus post Communionem*), må kommunionssangen avsluttes i tide.

Det må sørges for at også kantorene bekvemt kan kommunisere.

87. Som kommunionssang kan det brukes enten en antifon fra Graduale Romanum med eller uten salme, eller en antifon med salme fra Graduale Simplex, eller en annen passende sang som er approbert av bispekonferansen. Den synges enten av koret alene, eller av koret eller en kantor sammen med folket.

Dersom det ikke synges, kan antifonen som står i missalet, resiteres enten av de troende eller av noen iblant dem eller av en lektor; eller den kan resiteres av

¹⁹ Jf. RITUSKONGREGASJONEN, instruksjonen *Eucharisticum mysterium*, 25. mai 1967, nr. 31, 32: A.A.S. 59 (1967) s. 558-559; SAKRAMENTSKONGREGASJONEN, instruksjonen *Immense caritatis*, 29. januar 1973, nr. 2: A.A.S. 65 (1973) s. 267-268.

²⁰ Jf. SAKRAMENTS- OG GUDSTJENESTEKONGREGASJONEN, instruksjonen *Inæstimabile donum*, 3. april 1980, nr. 17: A.A.S. 72 (1980) s. 338.

presten selv etter at han har kommunisert og før han utdeler kommunionen til de troende.

88. Når utdelingen av kommunionen er ferdig, forblir presten og de troende om så ønskes, en kort stund i stille bønn. Dersom man ønsker det, kan hele forsamlingen synge en salme, annen lovsang eller hymne.

89. For å fullføre Guds folks bønn og for å avslutte kommuniensritusen, fremfører presten bønnen etter kommunionen (*oratio post Communionem*) der han bønnfaller om at det mysterium man har feiret, må bære frukt.

I messen bes det én bønn etter kommunionen, og den ender med den kortere avslutning:

- dersom den rettes til Faderen: **Ved (ham,) Kristus, vår Herre;**
- dersom den rettes til Faderen, men det skjer omtale av Sønnen i slutten av bønnen: **(Han) som lever og råder fra evighet til evighet;**
- dersom den rettes til Sønnen: **Du som lever og råder fra evighet til evighet.**

Folket gjør bønnen til sin egen ved akklamasjonen **Amen.**

D) **AVSLUTNINGSRITER**

90. Til avslutningsritene hører:

- a) korte bekjentgjørelser, om nødvendig;
- b) prestens hilsen og velsignelse; denne siste er på enkelte dager og ved visse anledninger lenger enn vanlig og har da form av bønn over folket eller en enda mer høytidelig velsignelse;
- c) bortsendelse av folket ved diakonen eller presten for at hver og en skal vende tilbake til sitt gode arbeid og samtidig lovprise og velsigne Gud;
- d) prestens og diakonens alterkyss og deretter prestens, diakonens og de andre medhjelperes dype bøyning for alteret.